

Kari Takala

Suomen Pankki

Maksuneuvoston Käteistyöryhmä:

- 1. Käteisen saatavuus ja käyttö**
- 2. Suomen Pankin kuluttajakyselyn tuloksista**
- 3. Vähittäismaksutapojen kustannus selvitys Suomessa**

Maksuneuvosto 1. Marraskuuta 2019

Suomen Pankki R16 Iso kokoushuone klo 13-15

Sisällys

- 1. Käteisen saatavuus ja käyttö Suomessa**
2. Suomen Pankin kuluttajakyselyn tuloksista
3. Vähittäismaksutapojen kustannus selvitys 2018 tiedoilla

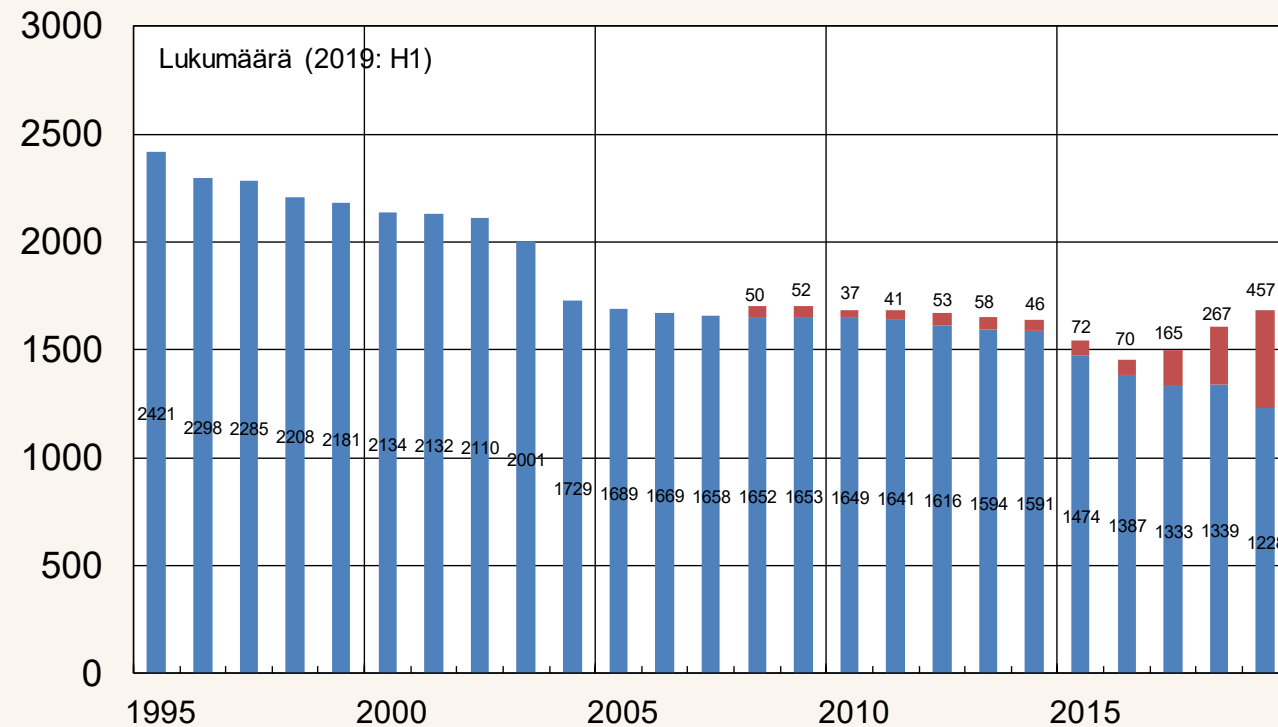

Muiden käteisautomaattien määrän nousu nostanut ATM-kokonaislukumäärää vuoden 2019 alkupuoliskolla

Pankkien yhteinen ATM-verkosto ja muut käteisautomaatit

■ Nokas Eurocash Finland ja Change Group automaatit

■ Pankkien käteisautomaattien lukumäärä (Otto-, TalletusOtto- ja OttoPlus-automaatit)

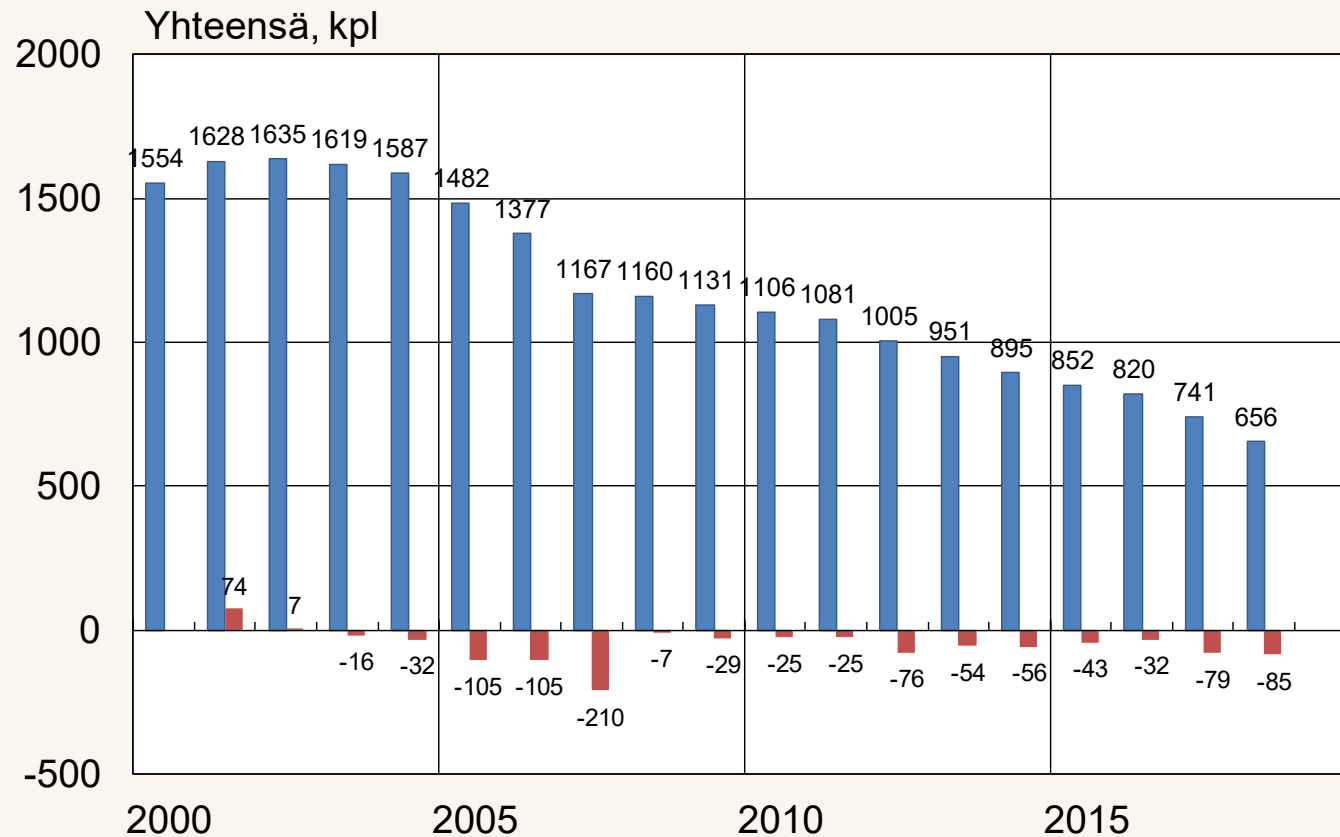

Lähteet: Automatia Pankkiautomaatit Oy, Nokas CMS Oy ja Change Group.

Käteispalveluja tarjoavien pankkikonttorien lukumäärä on vähentynyt jopa kiihtyvästi erityisesti liikepankkien toimesta

Automatian rahahuoltojärjestelmässä olevien pankkikonttoreiden lukumäärä ja muutos Suomessa

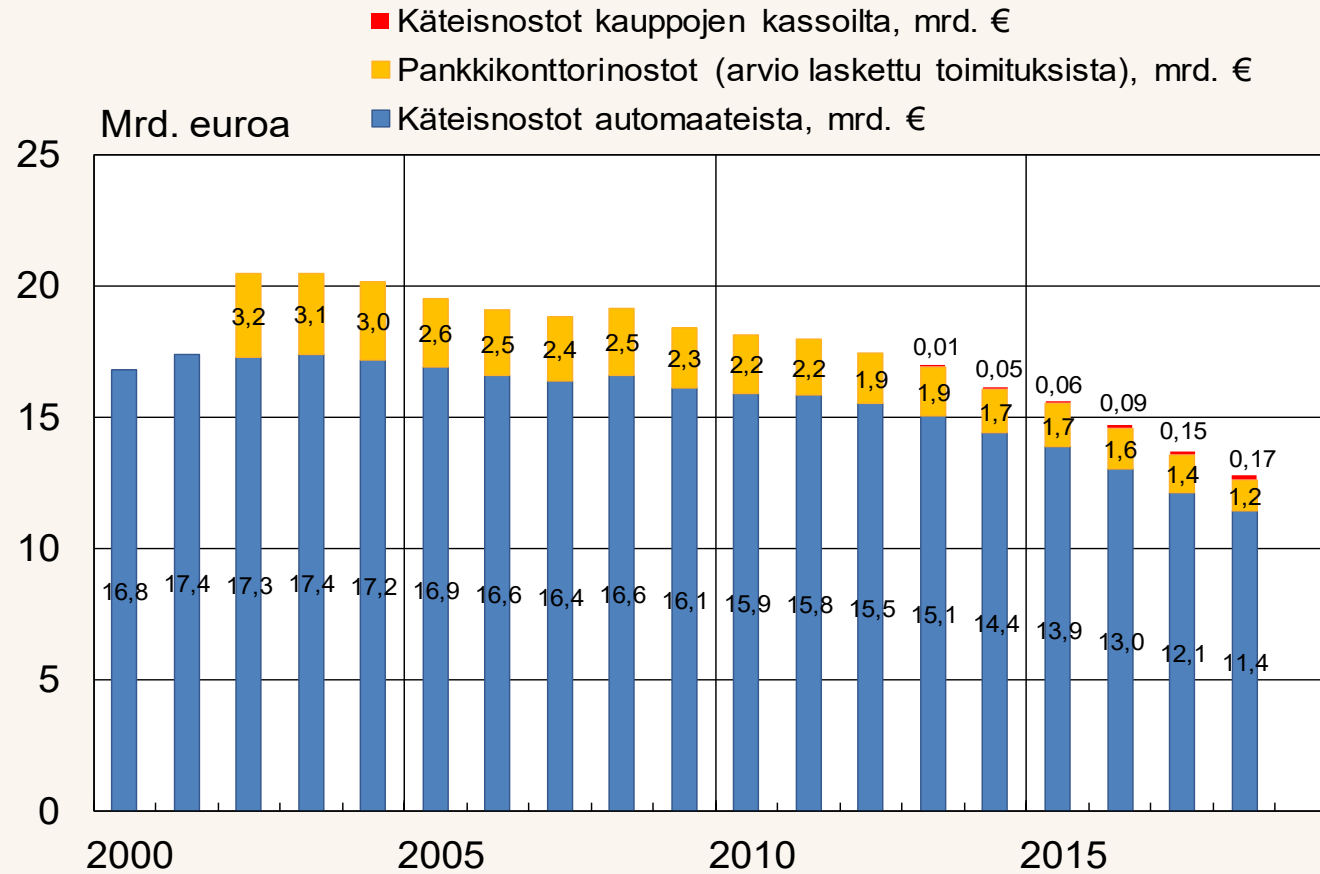

Lähde: Automatia Pankkiautomaatit Oy.

Käteisen kokonaisjakelu yleisölle, kun konttorijakelua mitataan Automatian käteistoimituksilla pankkikonttoreihin

Käteisen jakelu yleisölle eri kanavista Suomessa

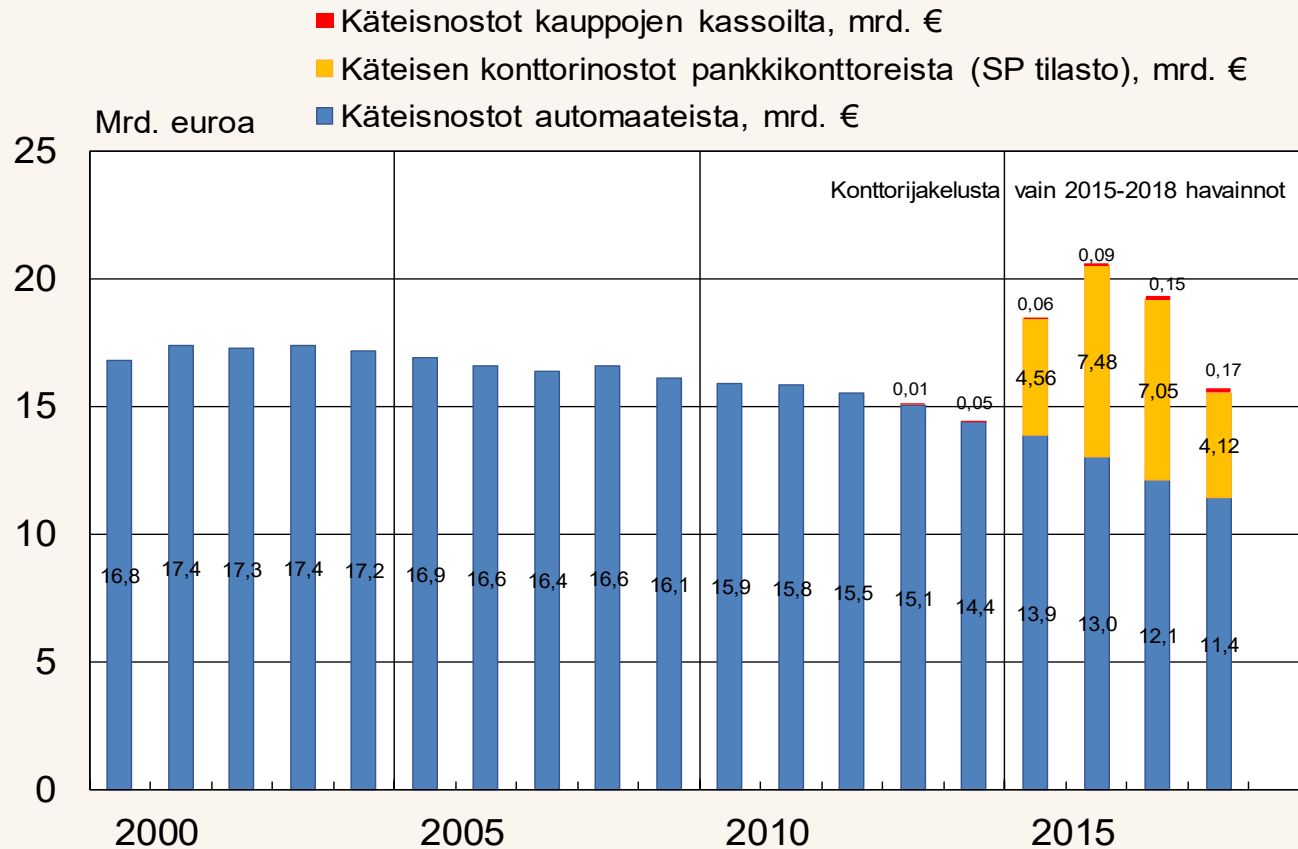

Lähde: Automatia, Nokas CMS Eurocash, Change Group, eri kaupparyhmät.

Käteisen kokonaisjakelu yleisölle, kun konttorijakelua mitataan pankkikonttoreiden käteisjakelulla 'tiskiltä'

Käteisen jakelu yleisölle eri kanavista Suomessa

Lähteet: Suomen Pankki Pankkitilastot ja kaupat.

Käteisen käytön arvioinnista: eri vaihtoehtoja

- Käteisen yleisöjakelun kautta (ATM, OTC ja Cashback) pl. vaihtorahatoimitukset; kaikki käteinen nostetaan johonkin käyttötarkoitukseen
- Käteismaksujen määrä ja osuus vähittäiskaupassa; ei sisällä käteisen säästämismotiivia tai ulkomaista eurokäteisen käyttöä
- Kuluttajakyselyt maksutavoista ja maksamisesta; survey-kyselyt tai kuluttajamaksuja koskevat päiväkirjatutkimukset (SP ja FA kyselyt)
- Liikkeeseen laskettu käteinen kerrottuna käteisen kiertonopeudella Suomen Pankkiin ottaen huomioon rahakuljetusyhtiöiden sisäinen setelikierrätys
- Käteisen käyttöä voidaan haarukoida myös kulutustilastojen kautta vähentämällä ensin tilisiirrot ja laskennalliset kulutuserät ja sen jälkeen korttimaksut

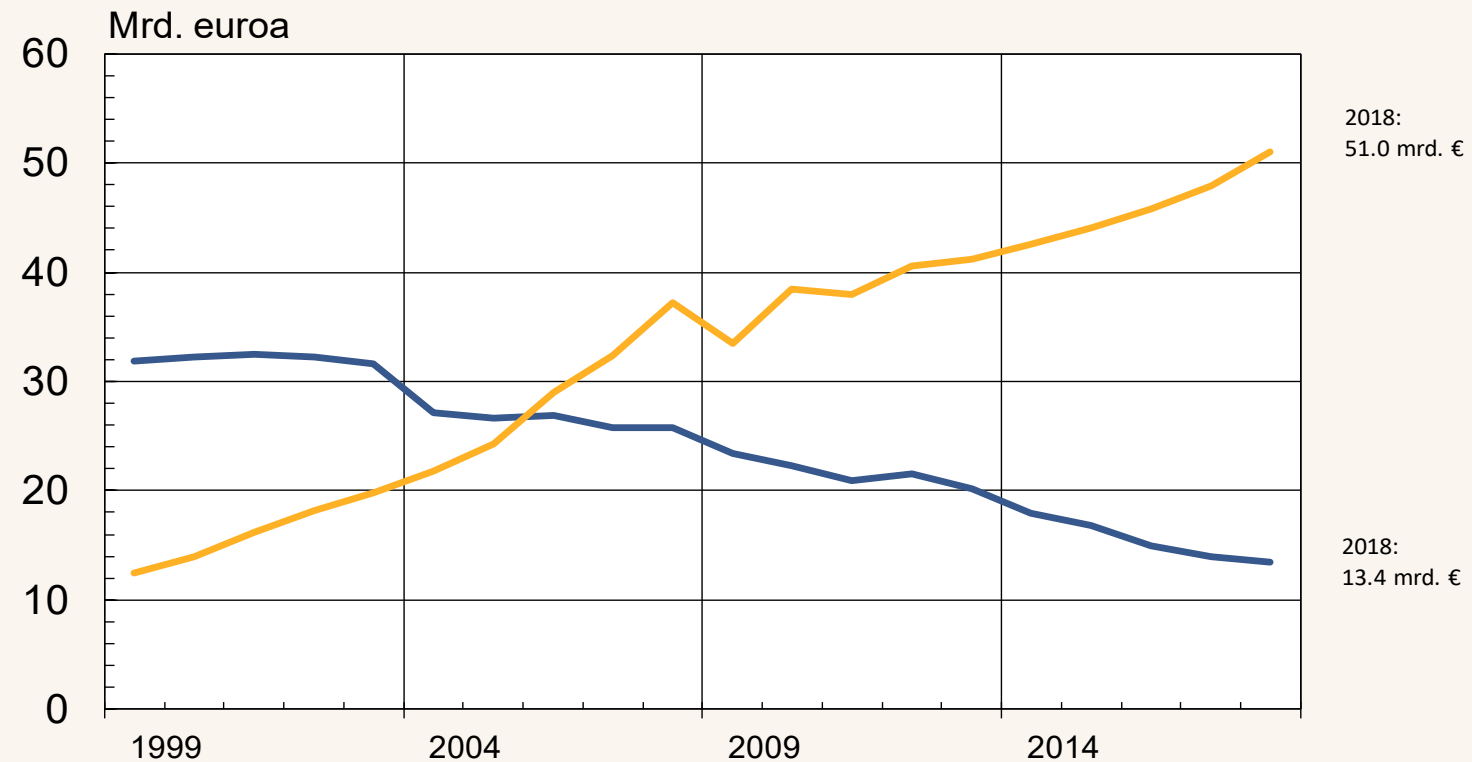

Eräs esimerkki käteisen käyttöarvioista Suomessa

Käteis- ja korttimaksujen eurosummat Suomessa

— Käteismaksujen arvioitu vuosisumma, mrd. euroa

— Korttimaksujen euromääräinen arvo ilman kaupan kortteja, mrd. euroa

Lähde: Finanssiala ja Suomen Pankki.

Sisällys

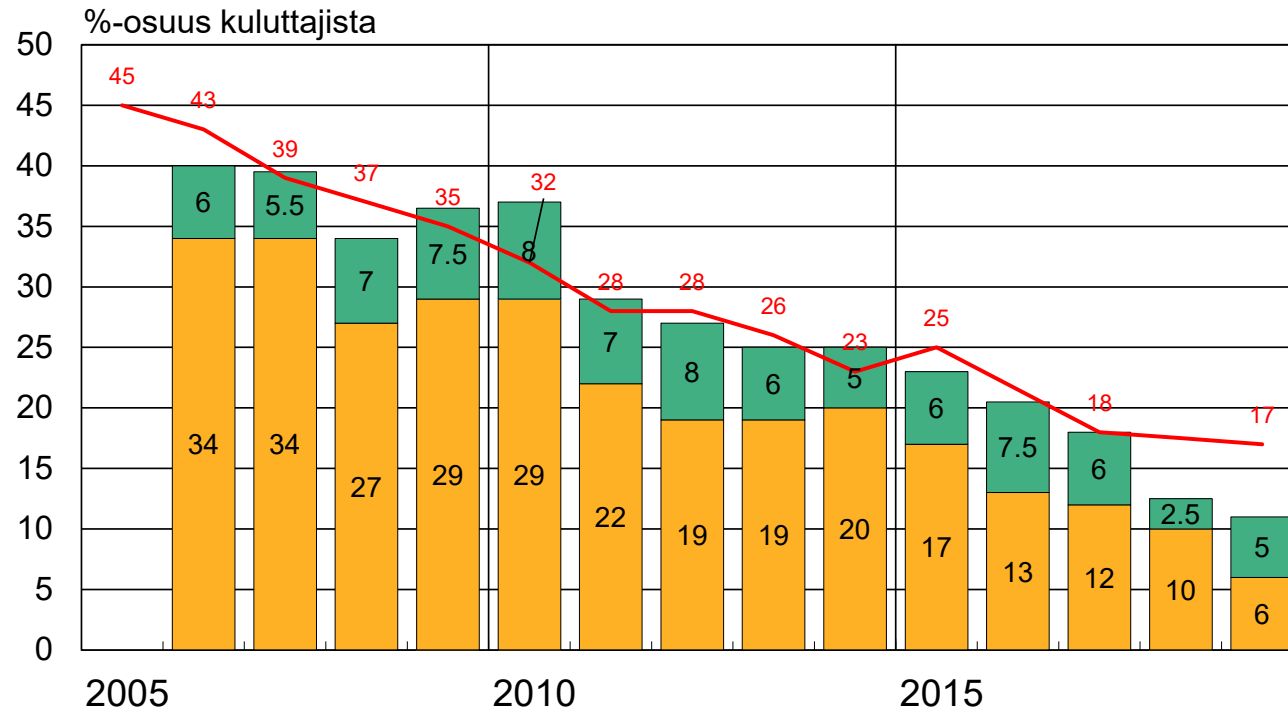
1. Käteisen saatavuus ja käyttö Suomessa
- 2. Suomen Pankin käteisen kuluttajakyselyn tuloksista**
3. Vähittäismaksutapojen kustannus selvitys 2018 tiedoilla

Finanssialan ja Suomen Pankin kyselyt käteisen käytöstä

Käteisen pääasialliset käyttäjät SP:n ja FA:n kuluttajakyselyissä

- Puolet SP:n kuluttajakyselyn käteisen ja korttien sekakäyttäjistä, %-osuus
- Suomen Pankin kuluttajakyselyn pääasialliset käteiskäyttäjät, %-osuus
- Tavallisimmin käteisellä maksavien osuus Finanssialan kuluttajakyselyssä, %-osuus

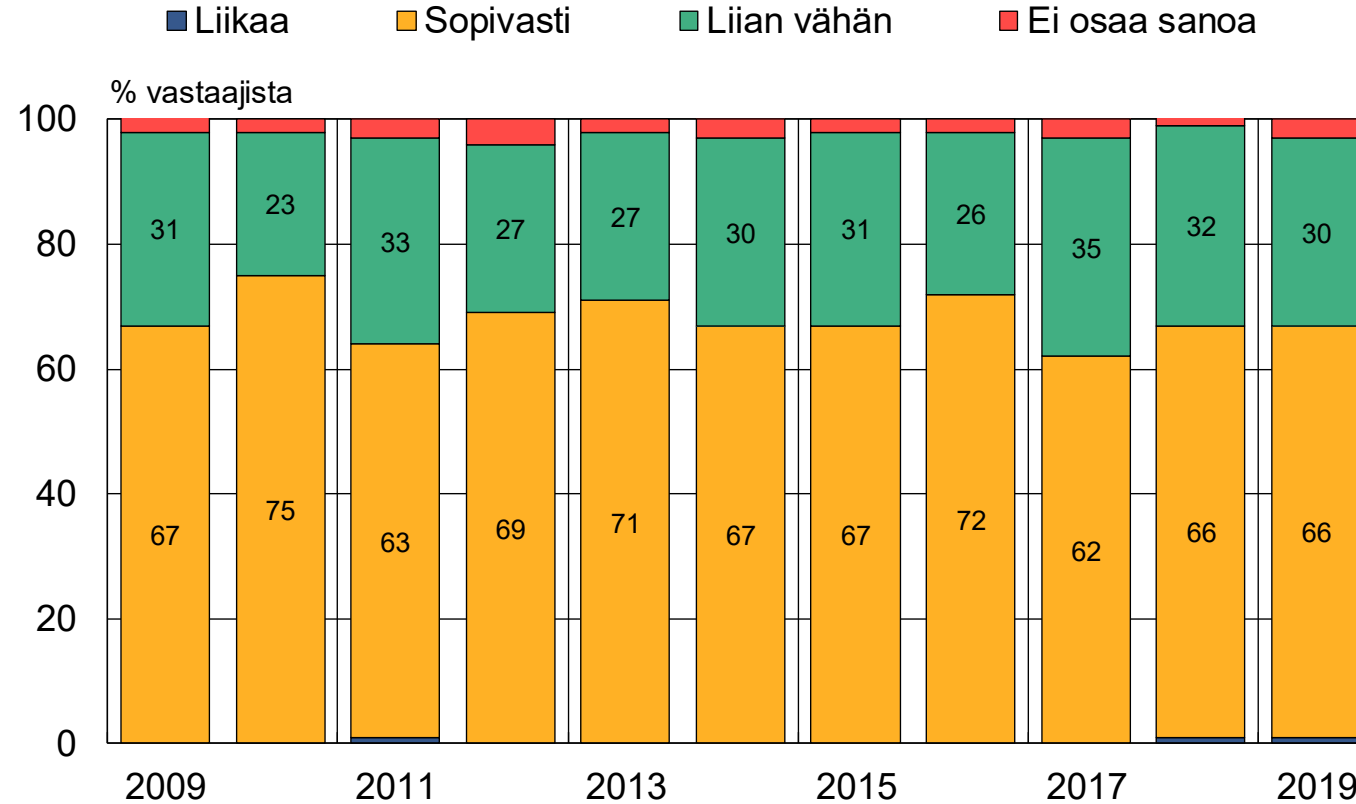

Lähde: Finanssiala ja Suomen Pankki. SP 2019 kysely tehty lokakuussa 2019.

Käteisautomaattiverkon kattavuus on kuluttajien mielestä taas hieman parantunut vuonna 2019

Onko käteisautomaatteja liikaa, sopivasti vai liian vähän?

Lähde: Suomen Pankki, Kuluttajakyselyt. Viimeinen lokakuu 2019.

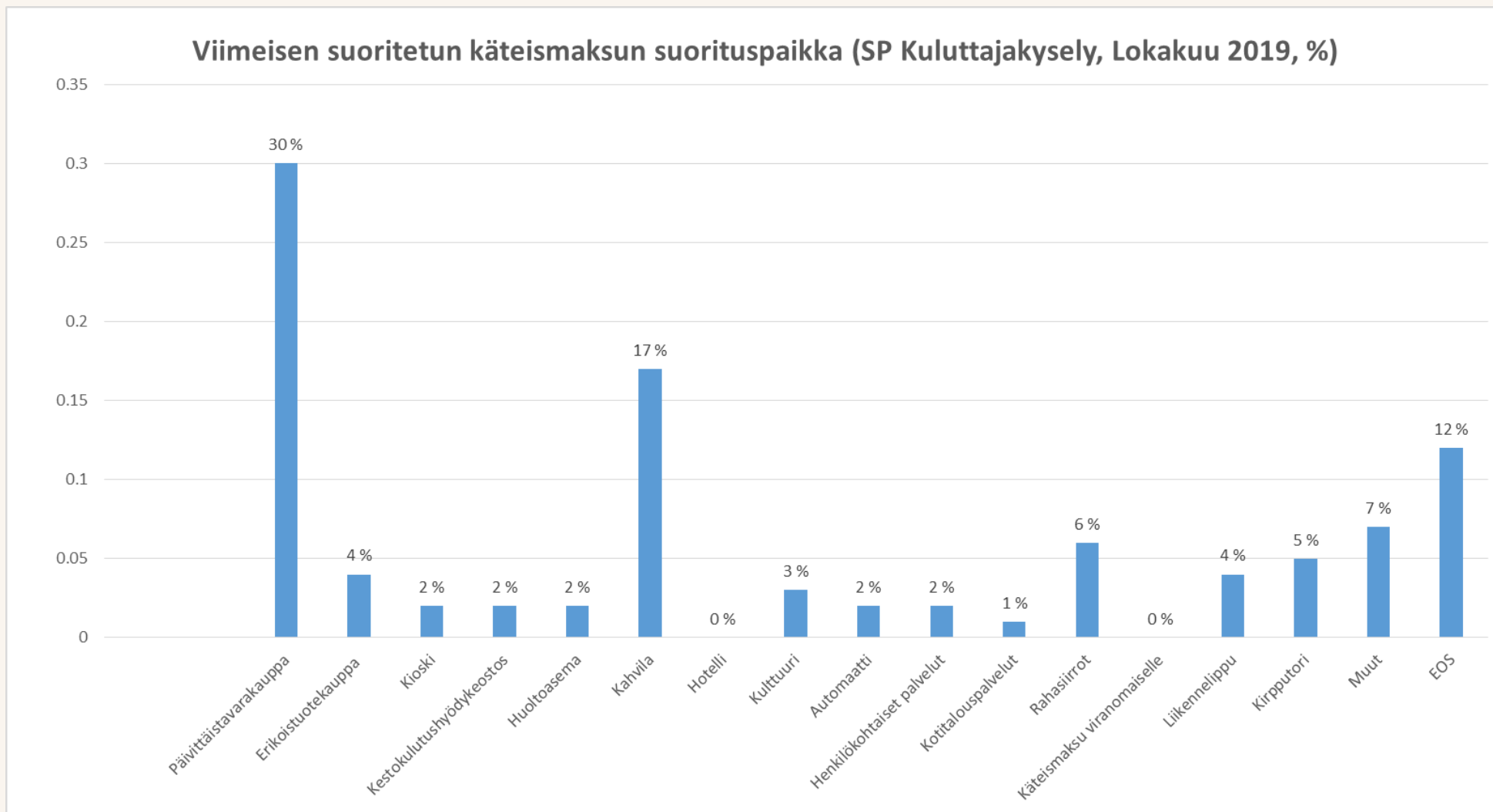
Tyytyväisyys käteisen yleiseen saatavuuteen on myös parantunut (Suomen Pankin kuluttajakyselyt, eri vuodet)

Oletteko tyytyväinen käteisen yleiseen saatavuuteen (pankkiautomaateista, pankkikonttoreista, kaupoista)?

%-vastaajista	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kyllä	85	84	79	87	88	86	92	87	88	86	84	84	88
Ei	11	12	15	10	9	12	8	11	11	12	14	15	10
Ei osaa sanoa	4	3	5	3	3	1	1	2	1	2	2	1	2
	100	99	99	100	100	99	101	100	100	100	100	100	100

Käteistä käytetään maksuissa useimmiten päivittäistavara- kaupoissa ja kahviloissa (Suomen Pankin kuluttajakysely, Lokakuu 2019)

Miten tärkeäksi mahdollisuus käteismaksuihin koetaan?

21293 Telebus 43 2019 Taloustutkimus Oy All interviews	Total	Sukupuoli		Ikä			
		Nainen	Mies	15-24 vuotta	25-34 vuotta	35-49 vuotta	50-79 vuotta
Base unweighted	500	251	249	61	85	108	246
Base weighted	4310	2157	2152	614	702	1008	1986

Pa12. Kuinka tärkeänä pidät käteismaksumahdollisuutta säännöllisten ostostesi kannalta?

Käteismaksut ovat minulle hyvin tärkeitä	21 %	19 %	23 %	13 %	25 %	20 %	23 %
Käteismaksut ovat minulle melko tärkeitä	22 %	21 %	24 %	36 %	14 %	23 %	21 %
Käteismaksaminen ei ole minulle erityisen tärkeää	40 %	47 %	33 %	38 %	41 %	41 %	39 %
Käteismaksut eivät ole minulle lainkaan tärkeitä	16 %	12 %	20 %	14 %	20 %	14 %	16 %
Ei osaa sanoa (EOS)	0 %	0 %	0 %	-	-	1 %	0 %

Miksi käteismaksuja käytetään? (SP Kuluttajakyselyt)

Käteisen käytön syiden vertailua vuosina 2007, 2014, 2016, 2018-2019					
Lähde: Suomen Pankin Kuluttajakyselyt, eri vuodet					
	2007	2014	2016	2018	2019
	% vastaajista	% vastaajista	% vastaajista	% vastaajista	% vastaajista
Käteisen käyttömahdollisuudet ovat laajemmat	12.9	7	6	5	3
Käteisen käyttö on sujuvaa ja nopeaa	18.9	13	10	5	4
Käteisen käyttö on anonyymiä (nimetöntä)	0.6	2	2	3	1
Käteisen käyttö pysyy paremmin kontrollissa	12.6	11	8	11	7
Käteinen sopii myös henkilökohtaisiin tulonsiirtoihin	2.4	5	8	7	11
Käteisen nosto pankkiautomaatista on ilmaista	0.8	0	1	0	0
Käteinen sopii pieniin maksusuorituksiin	24.7	27	33	19	18
Käteisen käyttö pienissä erissä on turvallisempaa	2.2	4	2	3	3
Sattuu olemaan käteistä/nostanut automaatista		18	13	14	12
Tapa ja tottumus, ei halua maksaa kortilla	6.2	6	7	2	3
Kortti ei kelpaa (esimerkiksi torilla)	7.1	22	17	27	32
Käteistä on mukana/lompakossa			3	7	8
Kortti ei mukana/ei omista korttia			2	0	1
Käteisen käyttö ulkomailla/lomilla			1	3	4
Muu syy	11.6	3	14	17	17
Ei osaa sanoa (EOS)	0	5	5	3	5
Vuosien 2014 - 2019 kyselyissä useampi kuin yksi syy sallittiin.	100	123	132	126	129

Miksi korttimaksuja käytetään? (SP Kuluttajakyselyt)

Mistä syystä käytät korttimaksuja?	2007	2016 Tammikuu	2017 Tammikuu	2018 Lokakuu	2019 Lokakuu
<i>% vastaajista, useampi syy mahdollinen</i>					
Käteisen nostaminen automaateista tai konttoreista on vaivalloista ja vie aikaa	9.5	12	9	6	5
Pankkiautomaatteja on liian harvassa	4.5	4	2	4	2
Käteisen käyttö on vaivalloisempaa (esim. vaihtorahojen vastaanotto)	30.6	29	30	27	28
Haluan tarkkailla rahankäyttöäni esim. pankin tiliotteesta tai verkkopankista	2.8	7	9	5	3
Sirukorttipäätteellä tai kontaktittomalla kortilla maksun vahvistaminen on käteistä nopeampaa	0.5	6	5	9	8
Luottokorttimaksuissa saan maksuaikaa	8.0	2	2	0	1
Debit- ja Credit -kortit kelpaavat myös ulkomailla	1.3	5	4	1	2
Kortilla maksaminen on käteisen käyttöä turvallisempaa	6.1	12	8	8	9
En halua pitää käteistä lompakossani tai minun ei tarvitse tarkistaa onko käteistä	6.7	14	10	11	6
Helppoa/kätevää/nopeaa	8.1	25	33	37	46
Isommissa ostoksissa	9.2	10	12	7	6
Makutapaetu/bonus pisteet	2.5	2	1	2	2
Tottumus/tapa	0.0	0	2	1	1
Kortti aina mukana/helppo pitää mukana	0.0	0	4	3	6
Ei satu olemaan käteistä/rahaa lompakossa	8.2	7	6	5	8
Muu syy	9.2	11	7	10	13
Eos	0.0	2	1	1	2
Lähde: Suomen Pankin Kuluttajakyselyt, eri vuodet	107.2	148	145	137	148

Sisällys

1. Käteisen saatavuus ja käyttö Suomessa
2. Käteisen käsittelyn ja rahakierron muutoksista Suomessa
3. **Vähittäismaksutapojen kustannus selvitys 2018 tiedoilla**

Miksi vähittäismaksujen kustannuksia kannattaa selvittää?

- Maksaminen on ollut nopeassa muutoksessa kuluneen vuosikymmenen aikana ja maksamisen pirstoutuminen aiheuttaa ongelmia eri osapuolille ja erityisesti kaupalle eri maksutapojen laajan kirjon vuoksi
- Käteisen käytön väheneminen aiheuttaa omia tarjontaongelmia, koska se on euroalueella ainoa virallinen maksutapa, vaikka eri maksutapoihin suhtaudutaan euroalueella neutraalisti
- Korttimaksut ja lähimaksut ovat yhä nopeassa kasvussa myös Suomessa, mutta mobiilimaksuissa Suomi on muita Pohjoismaita jäljessä
- Suomi on lähivuodet pohjoismaisten maksutapojen, euroalueen sekä kansainvälisten maksutapojen ristitulella (mm. PSD2, pikamaksut)

Kustannus selvityksen rajaukset:

- **Yksityiset kustannukset ja nettokulut kerätään eri osapuolilta (pankit, kauppa, keskuspankit, rahakuljetusyhtiöt ja muut)**
- **Maksut käsittävät kaikki kotimaiset ja rajan ylittävät alle 50 000€ maksut EU alueella**
- **B2B maksut eli yritysten välisiä maksuja ei kirjata, mutta alihankintakulut ja veloitukset kylläkin**
- **Pankkikysely perustuu toimintapohjaiseen (Activity-Based-Costing, ABC) metodologiaan**
- **Kansalliset keskuspankit ovat vastuussa tietojen oikeellisuudesta ja edustavuudesta suhteessa viralliseen tilastolliseen dataan**

Käytetyt käsitteet:

- **Yksityiset kustannukset:** kaikki bruttotuotantokustannukset kunkin vähittäismaksutavan tarjoaman maksupalvelun tuottamiseksi
- **Ulkoiset kustannukset:** muiden osapuolien kulut maksupalvelun tuottamisesta (ulkoistetut toiminnot mm. alihankinta)
- **Sisäiset kustannukset:** osapuolen omat kulut maksupalvelun tuottamisesta (työvoimakulut sekä rahallinen meno ko. maksupalvelun tuottamisesta kuluttajille)
- **Kokonaisnettokustannus:** Yksityiset kustannukset –
Ulkoiset kustannukset

Maksutapojenkustannus-tutkimuksen aikataulutuksesta:

- Osapuolikyselyt on aloitettu syyskuussa 2019 **pankkien vähittäismaksutapojen kustannuskyselyllä**, jossa vastausaikaa on pidennetty **marraskuun loppuun 2019**
- **Kauppojen kysely** suoritetaan erilaajuisena suurille kaupparyhmille ja pienille kaupoille useasta eri syystä: Suuret kauppaketjut hallitsevat päivittäistavarakauppaa, joilla on
 - i) kattavampi ja tarkempi kuluseuranta kuin pienillä kaupoilla
 - ii) kirjanpitoaineisto on helpommin saatavilla ja sen vertailu virallisiin kulutus- ja verotustilastotietoihin on helpompaa
 - iii) suurten ketjujen alueellinen kattavuus ja erityyppisen kaupan laajuus muodostaa luotettavamman pohjan kustannus selvitykseen
 - iv) kysely ei ole suurille kaupparyhmille välttämättä samanlainen rasitus kuin pienille ja mahdollinen hyöty tuloksista palvelee paremmin strategista suunnittelua
- Kauppojen kysely pyritään lähettämään kaupoille **viimeistään joulukuun alkupuolella**